

تأثیر گذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان

برای حضور در بازار

(مورد پژوهی: بازار وکیل شیراز)

(صفحات ۸۹ تا ۱۲۲)

سعیده کلانتری^۱ * امیر فرج الهی راد^۲ * علی اندجی گرمارودی^۳ * امیرحسین قاسمی نژاد^۴

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۱۳

دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۳۰

چکیده

بازارها در بافت شهری از فضاهای ارزشمند معماری محسوب می‌گردند. این فضا که اکثراً در بافت تاریخی خصوصاً در شهرهای بزرگ قرار گرفته است، علاوه بر ارزش تاریخی، ارزش فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نیز دارد. با توجه به این که یکی از مخاطبان اصلی این فضا زنان هستند، ادامه حیات اجتماعی - فرهنگی بازار و حفظ این بافت ارزشمند معماری مستلزم ادامه حضور زنان است و حس امنیت در فضا از الزامات این حضور است. در برخی شهرها به دلیل بافت فرسوده بازار، شاهد متروکه شدن، تجمع و استفاده معنادان و سلسله اتفاقاتی هستیم که امنیت را خدشه‌دار می‌کند. هدف پژوهش حاضر بررسی میزان تأثیرگذاری کالبد فضا بر روی ایجاد حس امنیت در زنان جهت حضور در فضای بازار می‌باشد. در همین راستا جهت بررسی کالبد فضا از شاخص‌های نظریه نحو فضا استفاده شده است و با روش شبیه‌سازی و نرم‌افزاری شاخص‌ها بررسی شده‌اند. همچنین با روش تحلیلی - توصیفی با هدف سنجش میزان حس امنیت در زنان نتایج مورد بررسی از نمودارها استنباط و تحلیل شده است. همچنین، با ارائه پرسشنامه به جامعه زنان کاربر بازار شیراز، میزان تأثیر شاخص‌ها از دیدگاه مخاطب بر روی حس امنیت آن‌ها بررسی و نتایج به صورت مقایسه‌ای تحلیل شده است. نتایج حاکی از آن است که راستای بازار از اتصال بالا، عمق پایین، انتخاب بالا و هم پیوندی نسبتاً بالایی نسبت به بافت اطراف برخوردار است و فضای مناسبی جهت مشارکت مردم می‌باشد. همچنین شاخص‌های اتصال با ۷۸ درصد، هم پیوندی با ۷۳ درصد، انتخاب با ۶۶ درصد، آنتروپی با ۵۶ درصد و عمق با ۴۵ درصد، به ترتیب بیشترین میزان تأثیرگذاری در احساس امنیت زنان، جهت حضور در فضای بازار را دارند.

واژگان کلیدی: کالبد فضا، نحو فضا، حس امنیت، بازار وکیل شیراز، زنان.

۱. دانشجوی دکتری معماری، گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس؛

saeedeh.kalantari@modares.ac.ir

amirfrod@modares.ac.ir

۲. استادیار گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس؛ (نویسنده مسئول)

aliandaji@gmail.com

۳. استادیار گروه معماری، مؤسسه آموزش عالی پارس؛

aghasemi@capilanou.ca

۴. استادیار گروه کامپیوتر، دانشگاه کاپیلانو، کانادا؛

۱- بیان مسئله

در پی گسترش شهرها از لحاظ کالبدی و جمعیتی، نیازهای جدیدی برای ساکنان ایجاد شده است و رفته رفته شکل زندگی شهری و شکل و سازمان فضایی شهرها دگرگون شده است. در این بین، بحث شاکله بازار سنتی و ارتباط آن با سایر فضاهای شهری و نیز بحث امنیت شهری از مسائل پراهمیت در سازمان‌دهی شهری محسوب می‌شود (لطفی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۳۴). فضای شهری مطلوب به میزان زیادی امنیت را برقرار می‌کند و مسائل ایجادکننده آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی را از بین می‌برد (خسروی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲). می‌توان ادعا نمود شاخص‌های کالبد فضا در ایجاد معنا در محیط و نوع برداشت و نگاه مخاطب و همچنین احساس او در فضا تأثیرگذارند و محیط امن شهر را به ارمغان می‌آورند (احمدی و چرخچیان، ۱۳۹۳: ۳).

بازار در حقیقت در شهر سنتی در ایران، نقش ساختار اصلی را ایفا می‌کند و شبیه موجودی زنده رشد و نمو داشته است. این فضا به‌عنوان قلب شهر در تعاملات مذهبی، اجتماعی و اقتصادی و نیز تعاملات با سایر شهرها و محل اجتماع مردم بوده است (جهاد دانشگاهی، ۱۳۸۸، ۱۷). در شهرهای سنتی، بازار به‌عنوان نمادی از سر در بدن انسان تشبیه شده است که به سمت قلب (مسجد جامع) در حال رشد است و در امتداد آن به دروازه شهر می‌رسد. بازار در حقیقت ستون فقرات شهر حساب می‌شود که در جوار آن کاربری‌های پویایی مثل مسجد، کاروانسرا، مدرسه، آب‌انبار، حجره‌ها و مغازه‌ها شکل گرفته‌اند (اردلان و بختیار، ۱۹۷۳، ۹۳). با وجود تمام تعاملات و ارتباطاتی که در بازار در شهر سنتی وجود داشته است، در حال حاضر به سمت فراموشی است و کارکرد و کالبد خود را در سازمان شهر از دست داده است؛ به همین دلیل بررسی، شناسایی و تدقیق در ساختار فضایی و کارکرد بازار در راستای برنامه‌ریزی و استفاده ضروری است. امنیت از لحاظ مفهومی دارای دو بعد عینی و ذهنی می‌باشد. در حقیقت، ایجاد احساس امنیت در مخاطب در جامعه، با اتفاقات، شرایط و رفتارها در آن جامعه و همچنین ادراک جامعه در بستر فرهنگی رابطه دارد (بمانیان و محمودی نژاد، ۱۳۸۸). داشتن حس امنیت در جامعه با وجود امنیت متفاوت است و اگر به دنبال داشتن جامعه امن هستیم، باید همان قدر که در ایجاد امنیت تلاش می‌کنیم، در ایجاد حس امنیت نیز تلاش کنیم، زیرا بدون وجود حس امنیت در مخاطبان، به هدف برقراری امنیت نخواهیم رسید (نوروزی و

فولادی سپهر، ۱۳۸۸). اگر امنیت در جامعه و فضاهای عمومی وجود نداشته باشد، بالطبع بر روی تعاملات اجتماعی تأثیر می‌گذارد و نشاط و پویایی فضا را از بین می‌برد. همچنین با بروز موانع در راه رشد فرهنگی جامعه و تعاملات اجتماعی، هزینه‌هایی را در جامعه به بار می‌آورد (Carmona, 2010). هیل^۱ اعتقاد دارد همان‌گونه که خانه یک پناه امن برای خانواده محسوب می‌گردد، شهر نیز باید فضای امن برای همه شهروندان فراهم آورد (Hille and Rachel, 1999: 23). تعدادی از شهرسازان معتقدند راهکارها و قوانین شهری موجود ایجادکننده تبعیض‌های اقتصادی، اجتماعی، جنسیتی و سنی بین شهروندان است؛ به‌طور مثال تقسیم‌بندی فضاهای شهر بر اساس کاربری‌های باعث می‌شود مردان بیشتر در فضاهای عمومی و بافت اجتماعی حضور یابند و زنان بیشتر در نواحی خصوصی‌تر (پاپلی یزدی، ۱۳۸۲: ۵۲). ضرورت آسیب‌شناسی این حوزه مخصوصاً در مواقعی که محدودیت امکان حرکت و مشارکت سبب ایجاد تبعیض اجتماعی شود، بیشتر حس می‌شود، به این معنی که محدودیت تحرک قشری را از مشارکت اجتماعی محروم سازد و باعث شود زنان شهروند تمام‌عیار نباشند (زنجانی‌زاده اعزازی، ۱۳۸۱: ۳۸).

ایجاد حس امنیت در فضاهای شهری از ضروریات ایجاد کیفیت زندگی شهروندان است (یاپینگ گراوی، ۱۳۹۰: ۴۶). در ایجاد حس امنیت در کاربران، عوامل متفاوتی تأثیرگذار است که از آن جمله می‌توان به عوامل محیطی و کالبدی در ساختار فیزیکی فضا اشاره کرد (Scarborough et al. 2010). با توجه به اهمیت بافت تاریخی در شهرها به لحاظ سرمایه معماری ملی کشور و همچنین مرکز شکل‌گیری آداب و رسوم و فرهنگ جوامع (قربانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۰)، بازار در مرکزیت این بافت جهت موردپژوهی این تحقیق انتخاب شده است. از بین رفتن و یا کم‌رنگ شدن امنیت اجتماعی در این ناحیه در کنار فرسودگی بناها و مجموعه‌های ارزشمند قرار گرفته است (دادرس، ۱۳۹۰: ۱۵۰). در نتیجه، همین امر سبب کاهش مشارکت اجتماعی و متروکه شدن بافت ارزشمند می‌شود (میرحسینی و جهان‌بخش، ۱۳۹۵: ۹۰).

از اهداف این پژوهش بررسی کالبد فضای بازار به تفکیک شاخص‌های کالبدی است که در این تحقیق شاخص‌های نظریه نحو فضا شامل عمق بصری، عمق متریک،

^۱- Hille

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

مرکزیت، اتصال و خوانایی جهت بررسی کالبد فضای معماری بازار انتخاب شده است. بررسی شاخص‌ها باهدف تحلیل میزان اثرگذاری بر حس امنیت زنان جهت حضور در بازارها می‌باشد که به‌طور موردی در این پژوهش بازار و کیل شیراز جهت بررسی انتخاب شده است. این پژوهش با هدف بزرگ‌تری، در راستای آسیب‌شناسی کارکرد بازارهای سنتی انجام شده است که در نتیجه بتوان برای جلوگیری از روند متروکه شدن بازار سنتی در شهر، برنامه‌ریزی و آینده‌پژوهی کرد. به‌صورت کلی اهداف را به‌طور تیتروار می‌توان این‌گونه بیان نمود:

- شناسایی و مطالعه بافت بازار سنتی
- تدقیق و انتخاب شاخص‌های کالبدی فضا
- مطالعه رفتارشناسی جامعه زنان، بررسی لزوم ایجاد حس امنیت در زنان برای ایجاد مشارکت اجتماعی
- مطالعه مزایای مشارکت اجتماعی شهروندان به‌طور خاص زنان در محیط بازار سنتی
- بررسی کالبدی بافت بازار سنتی به تفکیک شاخص‌های انتخابی
- بررسی و تحلیل میزان اثرگذاری شاخص‌های کالبدی بر مشارکت زنان
- مطالعه بازار و آسیب‌شناسی کارکردی آن جهت برنامه‌ریزی و آینده‌پژوهی

دو سؤال اصلی که در انجام این پژوهش دنبال شده، عبارتند از:

۱. کدام مناطق در محدوده انتخابی بازار شاهد حضور بیشتر زنان است؟
۲. کدام یک از شاخص‌های نحو فضا در حضور زنان در بازار تأثیرگذارتر است و درصد تأثیرگذاری مربوط به هر کدام از شاخص‌ها کدام است؟

پاسخ‌هایی که برای سؤال‌های پژوهش پیش‌بینی می‌شود، به شرح زیر است:

۱. در مناطق عمومی تر متصل به بدنه شهری شاهد حضور بیشتر زنان هستیم.
۲. شاخص‌هایی که ارتباط بیشتری با ایجاد حس امنیت در زنان دارند، از لحاظ تأثیر در حضور زنان مؤثرتر هستند؛ پیش‌بینی می‌شود عدد اختصاص یافته به شاخص‌ها با همدیگر اختلاف محسوسی نداشته باشند و در واقع در ترکیب با همدیگر حس امنیت و در نتیجه حضور زنان را رقم می‌زنند.

۲- ادبیات پژوهش

۱-۲. ادبیات تجربی

در راستای مطالعه پژوهش‌های انجام‌شده مرتبط با موضوع تحقیق حاضر از منابع اخیر شروع به بررسی شد که گزیده‌ای از نتایج به صورت مختصر و گزارش‌وار در ادامه آمده است. لازم به ذکر است در بین مطالعات انجام‌شده تعداد کمی به جامعه زنان پرداخته و اکثر مطالعات با روش صرفاً پرسشنامه‌ای یا تحلیلی - توصیفی و یا ترکیبی از هر دو انجام شده و با روش نرم‌افزاری پژوهشی در این زمینه انجام نشده است. در نتیجه، با موضوع بررسی تأثیر کالبد بازار بر روی حس امنیت در سنجش مشارکت زنان با روش نرم‌افزاری و ترکیب با روش پیمایشی این پژوهش نوآوری داشته است.

مسعود صفائی‌پور و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به روش توصیفی - تحلیلی و پیمایشی، احساس امنیت زنان را در پارک‌های شهر ایلام با تأکید بر کالبد فضا و شاخص‌های اجتماعی بررسی نموده‌اند. این پژوهش با بررسی شاخص‌های نظارت، ورودی و خروجی، قلمرو پای، مدیریت و نگهداری و امنیت فیزیکی انجام شده است و نتایج آماری آن نشان می‌دهد که متغیرهای کنترل و نظارت و ویژگی‌های کالبدی پارک و کاربری‌های اطراف، رابطه مثبت و مستقیم با حس امنیت زنان دارند. علی موقرپاک و همکاران (۱۳۹۴) طی مقاله‌ای به بررسی نقش برنامه‌ریزی و طراحی شهری بر احساس امنیت در مجتمع‌های مسکونی شهر همدان پرداخته است. این پژوهش که با روش تحلیلی - توصیفی انجام شده، پارامترهای غیرمستقیم را در ایجاد حس تعلق تأثیرگذار دانسته است و سیاست تلفیق کالبد معماری با روابط اجتماعی - فرهنگی از جمله اشراف، افزایش رؤیت‌پذیری بصری، تناسب جمعیت با فضا، کاربری‌های متنوع و متجانس و... را پیشنهاد داده است. جمیله توکلی نیا و همکاران و همچنین ژیللا سجادی و همکاران و همچنین پارسا انصاری و سعیده گلابی (۱۳۹۸) طی سه پژوهش جداگانه، نقش منظر شهری در تأمین امنیت شهروندان را در سندج با روش تحلیلی - توصیفی بررسی نموده‌اند. نتایج حاکی از آن است که متغیرهای خاطره‌انگیزی، هویت مکان و حس مکان بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت در محله دارند. مهدی محمودی کامل‌آباد و همکاران (۱۴۰۰) طی پژوهشی با دسته‌بندی عوامل تأثیرگذار بر امنیت مخاطبان به فرم و

عملکرد معماری از یک سو و معنا از سوی دیگر، به روش توصیفی- تحلیلی و پرسشنامه‌ای به‌طور تلفیق کمی و کیفی، به بررسی تأثیر سازه معماری در چهار مورد هندسه، پایداری، عملکرد و فناوری بر امنیت روانی شهروندان تهرانی در ساختمان‌های عمومی پرداخته‌اند. براساس نتایج ارائه‌شده، منطقه دانشگاه تهران بیشترین امنیت و محدوده تئاتر شهر کمترین میزان حس امنیت روانی در مخاطبان را به خود اختصاص داده است. علیرضا عبدالله زاده و همکاران (۱۳۹۷) طی مطالعه‌ای به روش مطالعات میدانی و کتابخانه با روش توصیفی و پرسشنامه‌ای، به مطالعه امنیت در بافت‌های تاریخی با رویکرد شهر دوستدار کودک در شهر شیراز پرداخته‌اند. نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که هرچقدر امنیت در بافت‌های تاریخی شهر افزایش یابد، رابطه مثبت و معنی‌داری بین عوامل اصلی ایجاد می‌شود. سه مؤلفه ایمنی و امنیت، محیط بدون خشونت و تحرک و پویایی به میزان استفاده کودکان از محله تأثیرگذار است. علی‌اکبر عنابستانی و مهدی جوانشیری (۱۳۹۶) در رابطه با بررسی تأثیر سبک معماری مدرن بر حس امنیت کالبدی در روستایان شهرستان بینالود به روش توصیفی- تحلیلی و پرسشنامه‌ای انجام داده‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که سبک معماری مدرن در روستاها بر شاخص مقاومت مسکن بیشترین اثر و شاخص رعایت معماری ارگانیک کمترین اثر را داشته است. شاخص پلان معماری بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت کالبدی روستایان دارد.

در رابطه با احساس امنیت شهروندان در محیط شهری، حسنوند و حسنوند (۱۳۹۰)، زنگی‌آبادی و زنگنه (۱۳۹۰)، عبدلی و همکاران (۱۳۹۳) و کاظمی و همکاران (۱۳۹۳) تحقیقاتی انجام دادند که عواملی مثل سواد، وضعیت تأهل، تحصیلات، درآمد، رسانه‌ها، جنسیت و سرمایه اجتماعی را بررسی کردند و به وضعیت کالبدی شهر پرداخته نشده است. ایزدی و حقی (۱۳۹۴)، مستوفی‌الممالک و بهرامی (۱۳۹۳) و رضوان و فتاحی (۱۳۹۱) نیز در تحقیقات خود به بررسی طراحی فیزیکی و مؤلفه‌های کالبد فضا در ارتقاء امنیت و پیشگیری از جرم پرداختند و عواملی مثل کاربری اراضی، مبلمان شهری، آلودگی محیط، دانه‌بندی، تناسبات بصری، پوشش گیاهی و... را در ایجاد حس امنیت تأثیرگذار دانسته‌اند. خسروی و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی شاخص‌های کالبدی تأثیرگذار بر امنیت کاربران را در بافت تاریخ سنگ سیاه در شیراز بررسی کرده‌اند که

شاخص‌هایی نظیر مبلمان شهری، باز و بسته بودن محیط، کیفیت معابر، پوشش گیاهی، روشنایی و... در محله بررسی شد و مشخص شد که این منطقه دارای امنیت بسیار پایینی می‌باشد. قاسمی (۱۳۹۲) تأثیر محیط اجتماعی را بر امنیت روحی زنان در شهر اهواز بررسی نموده است که در شاخص‌های مختلف حس امنیت در زنان متفاوت گزارش شده و در شاخص امنیت بین زنان و مردان تفاوت وجود دارد.

نورالشکیبا خالد^۱ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی محدودده‌ای از خیابان عمومی را از منظر زنان مورد بررسی قرار داده و به دنبال ارزیابی رابطه بین امنیت در زنان و پیکربندی فضایی شبکه خیابان‌های شهری بوده‌اند. در این تحقیق از نظریه نحو فضا و ابزارهای کامپیوتری جهت شبیه‌سازی به همراه نظرسنجی استفاده شده است. در طی این تحقیق چهار خیابان مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاکی از آن است که شاخص یکپارچگی فضا در مقایسه با سایر شاخص‌های غیر مرتبط با کالبد، در احساس امنیت زنان کمتر مؤثر بوده است. علیرضا صادقی و سینا جنگجو (۲۰۲۲) نیز در تحقیقی که بر روی زنان شهر شیراز انجام داده‌اند، به روش پرسشنامه‌ای دریافته‌اند که میزان مشارکت زنان در فضای عمومی ارتباط مستقیم با وضعیت ازدواج، سن و شرایط فیزیکی آن‌ها دارد. همچنین از خصوصیات فضایی مکان با فعالیت‌ها، کاربری‌ها، میزان دسترسی به پارکینگ عمومی، میزان مطلوبیت جهت پیاده‌روی و نشستن و همچنین میزان سایه و شرایط اقلیمی محدوده دارد.

جدول ۱- خلاصه پیشینه پژوهش (منبع: نگارندگان)

زبان پژوهش	ردیف	پژوهشگران	سال	توضیحات
فارسی	۱.	مسعود صفائی پور و همکاران	۱۳۹۴	روش: توصیفی- تحلیلی و پیمایشی. هدف: سنجش حس امنیت زنان در پارک‌های شهر ایلام باتوجه به کالبد فضا. نتایج: متغیرهای کنترل و نظارت و شاخصه‌های کالبد پارک و کاربری‌ها رابطه مستقیم با حس امنیت زنان دارد.
	۲.	علی موقرباک و همکاران	۱۳۹۴	روش: توصیفی- تحلیلی. هدف: نقش برنامه‌ریزی و طراحی شهری بر احساس امنیت در مجتمع‌های مسکونی شهر همدان. نتایج: پارامترهای غیرمستقیم در ایجاد حس تعلق تأثیرگذار است و

^۱ - Nurul shakila khalid

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

			سیاست‌هایی از جمله اشراف، افزایش رؤیت پذیری بصری، تناسب جمعیت با فضا، کاربری‌های متنوع و متجانس و... پیشنهاد شده است.
۳.	پارسا انصاری و سعیده گلایی	۱۳۹۸	روش: توصیفی - تحلیلی هدف: نقش منظر شهری در تأمین امنیت شهروندان در سندج. نتایج: متغیرهای خاطره‌انگیزی، هویت مکان و حس مکان بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت در محله دارند.
۴.	مهدی محمودی کامل‌آباد و همکاران	۱۴۰۰	روش: توصیفی - تحلیلی و پیمایشی. هدف: بررسی تأثیر سازه معماری در چهار مورد هندسه، پایداری، عملکرد و فناوری بر امنیت روانی شهروندان تهرانی در ساختمان‌های عمومی. نتایج: منطقه دانشگاه تهران بیشترین امنیت و محدوده تئاتر شهر کمترین میزان حس امنیت روانی را در مخاطبان دارد.
۵.	علیرضا عبدالله زاده و همکارانش	۱۳۹۷	روش: توصیفی - تحلیلی و پیمایشی. هدف: مطالعه امنیت در بافته‌ای تاریخی با رویکرد شهر دوستدار کودک در شهر شیراز. نتایج: سه مؤلفه ایمنی و امنیت، محیط بدون خشونت و تحرک و پویایی به میزان استفاده کودکان از محله تأثیرگذار است.
۶.	علی اکبر عنابستانی و مهدی جوانشیری	۱۳۹۶	روش: توصیفی - تحلیلی و پیمایشی. هدف: بررسی تأثیر سبک معماری مدرن بر حس امنیت کالبدی در روستایان شهرستان بینالود. نتایج: سبک معماری مدرن در روستاها بر شاخص مقاومت مسکن بیشترین اثر و شاخص رعایت معماری ارگانیک کمترین اثر را داشته است. شاخص پلان معماری بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت کالبدی روستایان دارد.
۷.	حسنوند و حسنوند	۱۳۹۰	روش: ترکیبی، توصیفی - تحلیلی و پیمایشی. هدف: عواملی مثل سواد، وضعیت تاهل، تحصیلات، درآمد، رسانه‌ها، جنسیت و سرمایه اجتماعی را بررسی کردند و به وضعیت کالبدی شهر پرداخته نشده است. نتایج: نمایش میزان تأثیرگذاری هرکدام از عوامل.
۸.	زنگی‌آبادی و زنگنه	۱۳۹۰	
۹.	عبدلی و همکاران	۱۳۹۳	
۱۰.	کاظمی و همکاران	۱۳۹۳	
۱۱.	ایزدی و حقی	۱۳۹۴	روش: ترکیبی، توصیفی - تحلیلی و پیمایشی.
۱۲.	مستوفی‌الممالک و بهرامی	۱۳۹۳	هدف: بررسی طراحی فیزیکی و مؤلفه‌های کالبد فضا در ارتقا امنیت و پیشگیری از جرم
۱۳.	رضوان و فتحی	۱۳۹۱	نتایج: عواملی مثل کاربری اراضی، مبلمان شهری، آلودگی محیط، دانه‌بندی، تناسبات بصری، پوشش گیاهی و... در ایجاد حس امنیت تأثیرگذارند.
۱۴.	خسروی و همکاران	۱۳۹۵	روش: ترکیبی هدف: بررسی شاخص‌های کالبدی تأثیرگذار بر امنیت کاربران را در بافت تاریخ سنگ سیاه در شیراز.

نتایج: شاخص‌هایی نظیر مبلمان شهری، باز و بسته بودن محیط، کیفیت معابر، پوشش گیاهی، روشنایی و... در محله بررسی شد و مشخص شد دارای امنیت بسیار پایینی می‌باشد.				
روش: ترکیبی هدف: تأثیر محیط اجتماعی را بر امنیت روحی زنان در شهر اهواز. نتایج: در شاخص‌های مختلف حس امنیت در زنان متفاوت گزارش شده و در شاخص امنیت بین زنان و مردان تفاوت وجود دارد	۱۳۹۲	قاسمی	۱۵	
روش: شبیه‌سازی و پیمایشی هدف: رابطه بین امنیت در زنان و پیکربندی فضایی شبکه خیابان‌های شهری. نتایج: نتایج حاکی از آن است که شاخص یکپارچگی فضا در مقایسه با سایر شاخص‌های غیر مرتبط با کالبد، در احساس امنیت زنان کمتر مؤثر بوده است.	۲۰۲۲	نورالشکیبا خالد و همکاران	۱۶	انگلیسی
روش: پیمایشی هدف: سنجش میزان مشارکت زنان در فضای عمومی در شهر شیراز. نتایج: خصوصیات فضایی مکان با فعالیت‌ها، کاربری‌ها، میزان دسترسی به پارکینگ عمومی، میزان مطلوبیت جهت پیاده‌روی و نشستن و همچنین میزان سایه و شرایط اقلیمی محدوده دارد	۲۰۲۲	. علیرضا صادقی و سینا جنگجو	۱۷	

۲-۲. ادبیات نظری

امنیت

امنیت در زندگی جوامع را می‌توان از قرار دادن این بحث در کنار نیازهای فیزیولوژیک انسان مثل بهداشت غذا و سرپناه، توسط نظریه پرداز معروف آمریکایی جان لنگ^۱ مشاهده نمود (فرجی، ۱۳۹۷: ۲۳). ایجاد امنیت را در سه سطح شامل واحد مسکونی، محله و شهر برآورده ساخت (بهرامی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲). برای تعریف حس امنیت بیان‌های متفاوتی وجود دارد که می‌توان آن را این‌گونه تعبیر کرد که شهروندان بتوانند آزادانه و بدون تهدید یا آزار و اذیت و یا تبعیض جنسی در فعالیت‌های اجتماعی مشارکت داشته باشند (لطفی و همکاران، ۱۳۹۳). امروزه توجه به جایگاه زنان در فعالیت‌های اجتماعی به‌گونه‌ای که بتوانند در شهر مشارکت فعال داشته باشند، از مؤلفه‌های تأثیرگذار در معماری و شهرسازی محسوب می‌گردد. رشد تکنولوژی از یک‌سو و رشد جمعیت از سوی دیگر سبب شده انسان‌ها جهت تحقق بخشی به نیازهای

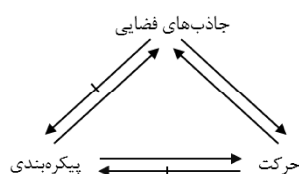
^۱ Jon lang

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

خود و راهگشایی مشکلات در پی چاره‌اندیشی باشند (جان، ۲۰۱۰: ۲۶). احساس امنیت اجتماعی در موارد زیادی به طراحی کالبدی فضا بستگی دارد و ابعاد اجتماعی فضا می‌توان سبب بالا رفتن یا پایین آمدن حس امنیت در مخاطبان گردد (ادیبی سعیدی نژاد و عظیمی، ۱۳۹۰).

نظریه چیدمان فضایی

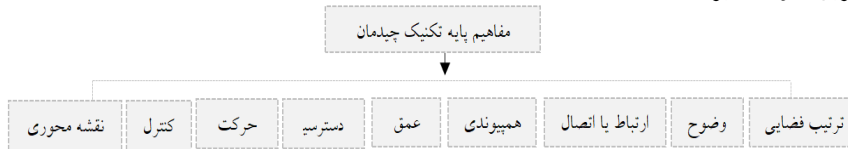
نظریه نحو فضا با قدمت چند دهه به دنبال ارتباط بین کالبد معماری و مسائل مربوط به کاربران و نحوه تعاملات آن‌ها می‌باشد که در حقیقت، روشی جهت تبدیل شاخص‌های کیفی به کمی و بیان آن‌ها به صورت عددی و گرافیکی می‌باشد (یزدان‌فر و همکاران، ۱۳۸۷). در نظریه نحو فضا ادعا می‌شود که شاخصه‌های فیزیکی فضا در ارتباط مستقیم با کالبد و پیکربندی معماری است که در نتیجه به تعاملات انسانی شکل می‌دهد (Vaghaun, 2007: 208). همدانی گلشنی در ارتباط با تعاملات اجتماعی به زبان نحو فضا بیان می‌کند که توزیع جمعیت در فضا با میزان هم پیوندی ارتباط دارد (همدانی گلشن، ۱۳۹۳). این نظریه به عنوان یک علم میان‌رشته‌ای محسوب می‌شود که ترکیبی از علوم فلسفی، ریاضی و جغرافیای انسانی را در خود دارا می‌باشد (جمشیدی، ۱۳۸۲). عبارتی که برای این نظریه انتخاب شده است (اسپیس سینتکس) به مجموعه‌ای از تعاملات اجتماعی و فرهنگی اطلاق می‌گردد که به صورت اختیاری و گزینشی انجام می‌پذیرد (یزدان‌فر و همکاران، ۱۳۸۷).

شکل ۱- منطق نظریه حرکت طبیعی (منبع: Hillier and et al, 1993)

شاخص‌ها

مؤلفه‌های این نظریه که از مفاهیم اصلی و پایه‌ای به دست آمده است را می‌توان از طریق نمودار زیر نشان داد:

نمودار ۱- مفاهیم پایه تکنیک چیدمان فضا (منبع: خدابخش، سحر؛ امیر سمیعی و روزبه عربی، ۱۳۹۳)

شاخص‌هایی که در پژوهش حاضر بررسی شده، طبق نظریه چیدمان فضا که خود با نظریه گراف تعریف می‌گردد، معرفی شده‌اند. این شاخص‌ها شامل اتصال^۱، هم پیوندی^۲، عمق^۳، آنترپی^۴ و انتخاب^۵ می‌شوند. در ادامه تعریف هر کدام و همچنین ارتباطی که با حس امنیت دارند، بیان شده است.

جدول ۲- شاخص‌های مورد بررسی در روش نرم‌افزاری با استفاده از نحو فضا (منبع: نگارندگان)

ردیف	شاخص	تعریف	توضیحات
۱.	اتصال	ارتباطی که هر فضا با فضاها و گره‌های دیگر دارد که هرچه این یال‌ها بین گره مدنظر و گره‌های اطراف بیشتر باشد از حمایت‌های بیشتری برخوردار است (افتاده، ۱۳۹۵).	این شاخص فضاهای فعال را معرفی می‌کند (Wasserman & Faust, 1994) به این معنی که برای شناخت فضاهایی که مشارکت بیشتری در آن وجود دارد و فضای تعاملات جمعی است مناسب است (Young & et al, 2015, 16:2).
۲.	هم‌پیوندی	هم‌پیوندی یا یکپارچگی در ارتباط یک فضا با قسمت‌های دیگر معنی پیدا می‌کند با این تعریف که وقتی هم پیوندی بالا باشد، سایر گره‌ها با فضای مدنظر در عمق کمی قرار گرفته‌اند. این شاخص با شاخص اتصال رابطه مستقیم و با شاخص عمق رابطه عکس دارد (حیدری و همکاران).	کاربران گره‌هایی که میزان هم پیوندی بالایی با فضاهای دیگر دارند، به راحتی توانایی تغییر مکان بین فضاها را دارد (Peponis & et al, 1990: 765). در نتیجه، هرچه میزان هم پیوندی بالاتر باشد میزان مشارکت افزایش می‌یابد.
۳.	عمق	به معنای فاصله میان دو گره و تعداد گره‌هایی که برای رفتن از یک فضا به فضای دیگر باید	همان‌طور که از تعریف‌ها و رابطه‌ها مشخص است هرچه قدر عدد این شاخص برای یک فضا بیشتر

- 1- degree
- 2- Integration
- 3- Depth
- 4- Entropy
- 5- Choice

تأثیر گذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار

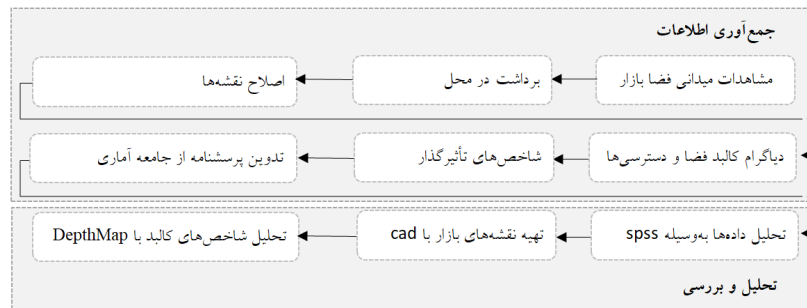
		طی شود (معماریان، ۱۳۸۱) این شاخص با هم- پیوندی رابطه معکوس دارد.	باشد، حس امنیت در فضا و در نتیجه میزان مشارکت کاهش می‌یابد.
۴.	آنتروپی	هیلبر در «منطق اجتماعی فضا» ^۱ توضیح داده است که مقدار آنتروپی بالاتر به معنی دسترسی سخت‌تر است. (کلاتری و همکاران، ۱۳۹۷)	این شاخص با شاخص دسترسی ارتباط معکوس با یکدیگر دارند.
۵.	انتخاب	در هر گراف در گره‌های مختلف میزان انتخاب مسیرها و یال‌های برخوردی با گره‌ها لزوماً یکسان نیست و ممکن است مسیرها دارای ارزش‌های متفاوتی باشند. (Kruger & Viera, 2012).	هرچه میزان انتخاب در فضا بیشتر باشد، مشارکت افراد هم در فضا بیشتر می‌شود و میزان حرکت طبیعی افزایش می‌یابد.

۳- روش پژوهش

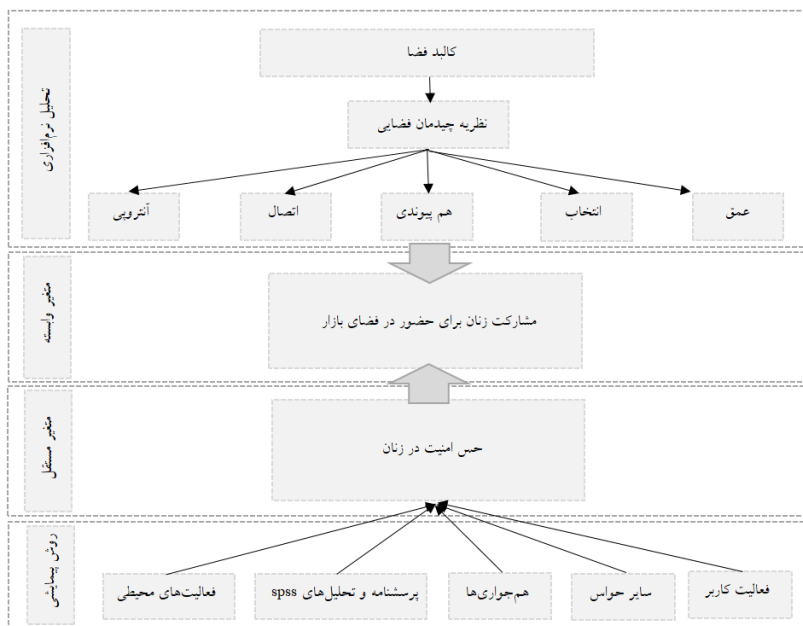
این پژوهش از نوع کاربردی- توسعه‌ای می‌باشد و روش تحقیق ترکیبی از روش توصیفی- تحلیلی و شبیه‌سازی با استفاده از نرم‌افزار دپت‌مپ می‌باشد. همچنین، از روش مورد پژوهی در انجام این تحقیق استفاده شده که روش پژوهش کیفی در علوم اجتماعی می‌باشد که با تدقیق بر روی نمونه مورد بررسی از روش‌های مختلف، مثل تحلیل‌های آماری و بررسی داده‌ها و... به دنبال کشف روابط مد نظر می‌باشد (Groat and wang, 2002). این تحقیق به دنبال شناسایی شاخص‌های تأثیرگذار کالبد فضا بر ایجاد حس امنیت در زنان، جهت مشارکت برای حضور در فضای بازار شیراز بوده است. در همین راستا، برای جمع‌آوری اطلاعات از طریق برداشت و مشاهده میدانی، استفاده از منابع کتابخانه‌ای و منابع اینترنتی، پرسشنامه‌ای و بررسی و تحلیل آن‌ها استفاده شده است. در نتیجه به دست آوردن نقشه‌های محدوده از منابع اینترنتی و تکمیل و به‌روزرسانی و اضافه کردن جزئیات با مشاهده و برداشت‌های میدانی، محدوده پژوهش انتخاب و آماده شده است. در این پژوهش فقط آیت‌ها و شاخص‌های مربوط به کالبد فضا بررسی شده است، اگرچه شاخص‌هایی نظیر اقلیم، ساعت حضور، فصول مختلف، روابط اجتماعی حاضر در فضا، سایر کاربران و کنش‌های موجود، مصالح و دید و منظر، تعاملات فرهنگی، کاربری‌ها، نورگیری فضا و غیره نیز در ایجاد حس امنیت در فضا مؤثر هستند، اما موضوع این پژوهش نمی‌باشند. در ادامه مراحل انجام پژوهش به صورت گام‌به‌گام ذکر شده است.

^۱ 'The Social Logic of Space'

۱. مطالعه پیشینه پژوهش.
۲. مطالعه و بررسی نقشه‌های بازار، به‌روزرسانی و انتخاب محدوده مناسب جهت انجام پژوهش.
۳. بررسی شاخص‌های مرتبط با کالبد فضا و انتخاب شاخص‌های مناسب.
۴. آسیب‌شناسی بافت بازار سنتی شیراز.
۵. بررسی شاخص‌های مرتبط با کالبد فضا به‌وسیله نرم‌افزار.
۶. تهیه خروجی‌ها به‌صورت دیاگرام و جداول عددی.
۷. تعیین محل‌های پرترددتر، مقایسه نتایج حاصل از بررسی شاخص‌ها.
۸. تدقیق در معنای امنیت و شاخص‌ها و ملاحظات مربوط به جامعه زنان.
۹. تهیه و تدوین پرسشنامه استاندارد، انتخاب جامعه آماری مناسب و نظرسنجی.
۱۰. به دست آوردن تحلیل‌های خروجی از نرم‌افزار SPSS و مقایسه با نتایج نرم‌افزاری.
۱۱. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.

نمودار ۳- مراحل گام‌به‌گام انجام پژوهش (منبع: نگارندگان)

نمودار ۳- مدل مفهومی پژوهش (منبع: نگارندگان)

جهت تحلیل نرم‌افزاری بعد از تهیه نقشه محدوده انتخابی، فضاها به دو دسته داخلی و خارجی تقسیم می‌شوند. جهت بررسی حضور زنان فضاهای خارجی شامل معابر، میدان، تیمچه، راسته و غیره، فضاهایی که شامل این کاربری‌ها می‌شوند انتخاب می‌شود. فضاهای داخلی شامل فضای داخلی حجره‌ها و مغازه‌ها، داخل مسجد و کاروانسرا و غیره، می‌شود که قابل بررسی در مقیاس کلان نیستند و در نقشه‌ها با دیواره از فضای خارجی جدا می‌شوند. قابل ذکر است معابری از بازار که سرپوشیده ولی به معابر متصل است جزو فضای خارجی حساب می‌شود. در ادامه نقشه محوری محدوده به انضمام دو خیابان اصلی دسترسی به فضا یعنی خیابان لطفعلی خان زند و خیابان طالقانی ترسیم می‌گردد. نحوه ترسیم نقشه محوری به این صورت است که طولانی‌ترین خط در هر محور که امتداد دید مخاطب در فضا را نشان می‌دهد، رسم می‌گردد. تمامی خطوط به صورت مستقیم و صاف و بدون انحنا ترسیم می‌گردند و در قسمت‌های منحنی، خطوط دید ترسیم شده مستقیم با همدیگر برخورد دارند.

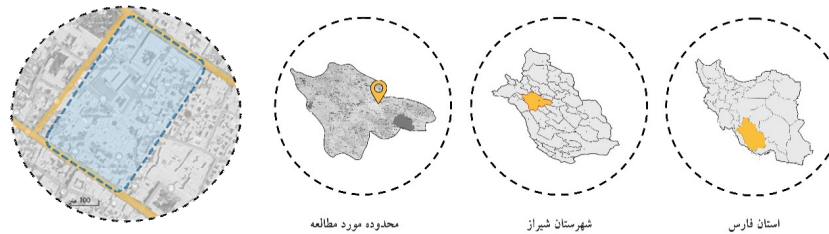
برای محاسبه کمی شاخص‌ها و اختصاص عدد به هر کدام، به‌طور ساده نحوه محاسبه هر کدام با کمک مفاهیم گراف و ریاضیات در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۳- نحوه محاسبه شاخص‌های نحو فضا (منبع: نگارندگان)

ردیف	شاخص	نحوه محاسبه
۱.	اتصال	عدد اتصال برای هر کدام از گره‌ها به‌صورت زیر محاسبه می‌شود که در آن k تعداد نودهایی که مستقیم با نود مدنظر ارتباط و یال دارند می‌باشد. (یزدان‌فرد و همکاران، ۱۳۸۷). $C_i = k$
۲.	هم‌پوندی	این شاخص از راه عدم تقارن (RA) و با فرمول زیر محاسبه می‌شود که D_{ij} در فرمول ارزش D می‌باشد. (Kruger, 1989). $RA_i = \frac{2MD_i - 1}{n - 2}$ and $d_i = \frac{RA_i}{D}$ $D_{ij} = 2(n \log_2(n + 2)(n - 1) + 1)[(n - 1)(n - 2)]$
۳.	عمق	شاخص عمق به‌عنوان یک شاخص وابسته محاسبه می‌گردد که در حقیقت عمق کلی نود d_i با جمع فواصل برابر می‌شود. در فرمول Π تعداد همه گره‌های گراف می‌باشد. (یزدان‌فرد و همکاران، ۱۳۸۷). $MD_i = \frac{\sum_{j=1}^i d_j}{n - 1}$

معرفی بستر پژوهش

محدوده بازار و کیل شیراز جهت مورد پژوهی در این تحقیق انتخاب شده است. از دلایل انتخاب این محدوده بافت تاریخی و ارزشمند بازار از لحاظ کالبد معماری و نیز قرارگیری در بافت فرهنگی با تعاملات فرهنگی، اجتماعی مردم می‌باشد. محدوده بافت تاریخی به لحاظ تنوع عملکردی، از غنای بالایی برخوردار است و همین مقوله باعث تنوع فعالیت‌های اجتماعی و مشارکت مردمی در این محدوده شده است. همان‌طور که ذکر شد، بازار مثل قلب در شهر سنتی عمل می‌کند و علاوه بر فعالیت‌های اقتصادی، شاهد سایر فعالیت‌های اساسی شهروندان جهت ادامه زندگی بوده است.

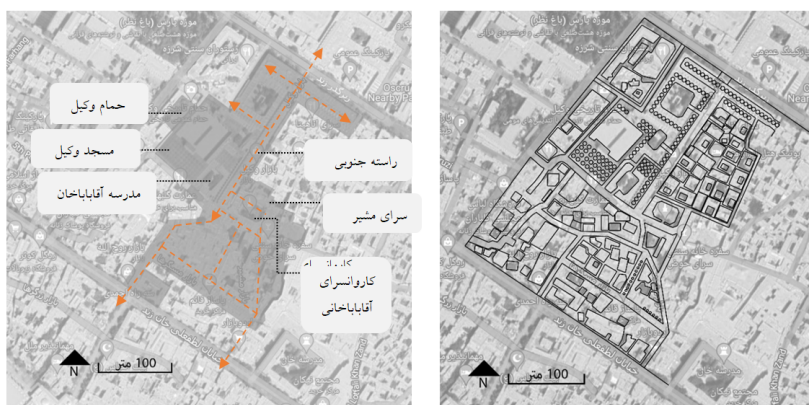

شکل ۲- معرفی محدوده مورد مطالعه (منبع: نگارندگان)

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

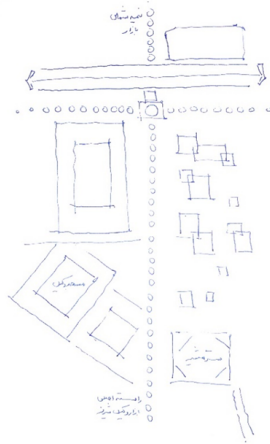
بازار وکیل شیراز

بازار شیراز جزء معروف‌ترین بازارهای تاریخی و سنتی ایران است که در محدوده مرکز شهر (سمت شرق میدان شهدا) واقع شده است و همچنین حمام و مسجد وکیل را در مجموعه بازار شامل می‌شود. عرض زیاد راسته بازار آن را از سایر بازارها متمایز نموده و همچنین تعداد ۷۴ طاق ضربی با ارتفاع بیش از ۱۱ متر سقف آن را تشکیل می‌دهد. راسته اصلی بازار شیراز در راستای شمالی - جنوبی گسترده شده است که به واسطه یک خیابان به بخش شمالی و بخش جنوبی (اصلی) تقسیم شده است. بازار از سمت شمال به سمت دروازه اصفهان بعد از دوره صفویه رشد پیدا کرده است. در دوران زندیه راسته بازار مثل ستون فقراتی عناصر اصلی شهر را به هم پیوند داده است. در این دوره ارگ حکومتی، حمام، آب‌انبار و مسجد وکیل به مجموعه بازار اضافه می‌گردد. در ادامه در دوران قاجار، بازار میرزا یوسفی (بازار نو) به سمت دروازه اصفهان به بازار اضافه می‌شود (حمیدی و همکاران، ۱۳۷۶: ۹۹).

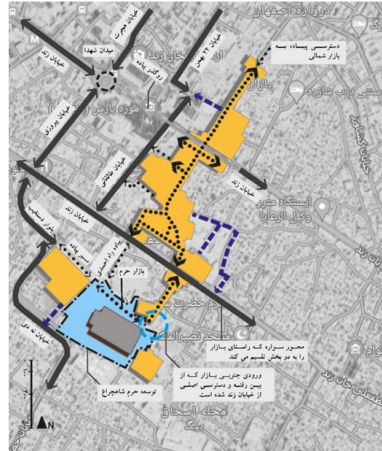

شکل ۴- عناصر اصلی و مسیرهای اصلی تردد بازار شیراز (منبع: نگارندگان)

شکل ۳- نقشه بازار وکیل و موقعیت آن در بافت (منبع: نگارندگان با استفاده از نقشه مرکز تاریخی اسناد و گوگل ارث)

شکل ۵- انتظام و کشیدگی راسته بازار و
جانمایی عناصر در مجاورت آن (منبع:
نگارندگان)

شکل ۵- بررسی نظام حرکتی در محدوده بازار
شیراز (منبع: نگارندگان)

در دوران پهلوی خیابان کریم خان زند سمت بازار نو و سمت قدیمی ترین قسمت، راسته بازار به دو قسمت تقسیم شد. این خیابان روی گذرهای تاریخی احداث شده است (افسر، ۱۳۵۳). در دوره معاصر بافت شهری در قسمت بازار به عنوان بافت فرسوده، به طور متروکه شده است و همچنین طرح توسعه شاهچراغ به سمت جنوبی بازار گسترده شده است (بنیاد مسکن، ۱۳۹۲: ۲).

۴- تحلیل تجربی

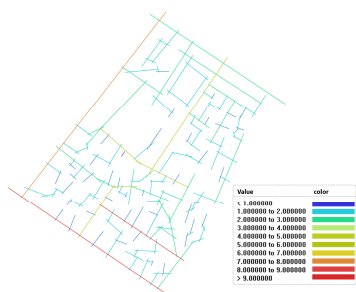
یافته‌ها

همان گونه که در گام‌های پژوهش گفته شد، ابتدا از روش نرم‌افزاری و با تهیه نقشه‌های محدوده، با کمک نرم‌افزار دیت‌مپ گراف‌های تصویری جهت تحلیل شاخص‌های مدنظر تهیه شد. همچنین، در ادامه خروجی‌های عددی از هر کدام از شاخص‌ها ارائه شده است.

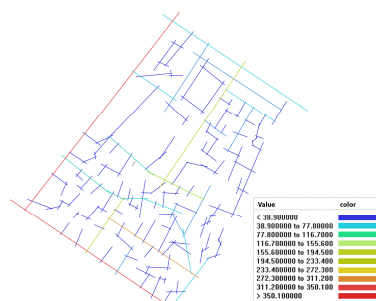
با مشاهده دیاگرام‌های تصویری می‌توان متوجه شد که محور شمالی جنوبی بازار وکیل از لحاظ شاخص انتخاب، راستای بازار در حد متوسط و با عدد ۲۷۴ مشخص شده است. هرچه میزان این شاخص بیشتر باشد تمایل کاربران جهت حضور در فضا بیشتر

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

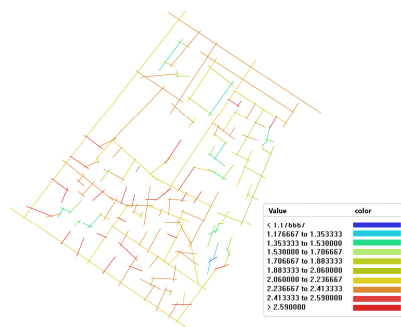
می‌گردد. در شاخص اتصال بعد از شریان‌های اصلی اطراف محدوده بازار یعنی خیابان لطفعلی‌خان زند و خیابان طالقانی و همچنین راستای مسگرها، از اتصال متوسط و بالایی برخوردار است. عدد مربوط به راستای بازار در شاخص اتصال ۷ می‌باشد درحالی‌که عدد خیابان زند و راستای مسگرها ۱۰ و عدد خیابان طالقانی ۸ می‌باشد. این شاخص بیانگر تعداد همسایگی‌های بلافضلی که مستقیماً به فضا متصل شده‌اند را نشان می‌دهد و نشان می‌دهد که انسجام فضا با فضاهای دیگر از طریق مخاطبان داخل فضا قابل درک است. به همین دلیل بر روی دسترسی و تحرک پذیری شهروندان درون فضا تأثیرگذار است. در شاخص هم پیوندی نیز عدد ۲.۳۶۳ به راستای بازار تعلق گرفته که همچنان بعد از خیابان‌های نام‌برده با بالاترین عدد ۲.۵۴۳۶ دارای هم پیوندی بالایی بوده است. از لحاظ شاخص عمق راستای بازار نسبتاً عمق متوسطی را دارا است (۲.۴۰۷) که کم بودن عمق خود باعث زیاد شدن مشارکت و حرکت طبیعی می‌گردد.

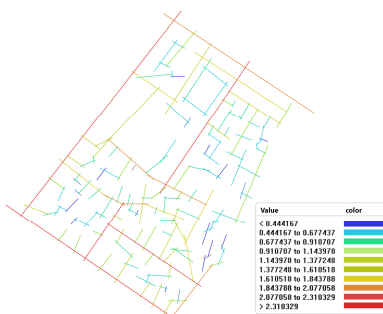
شکل ۶- نمودار نقشه محوری مربوط به متغیر اتصال (منبع: نگارندگان، خروجی از نرم‌افزار (Depth Map)

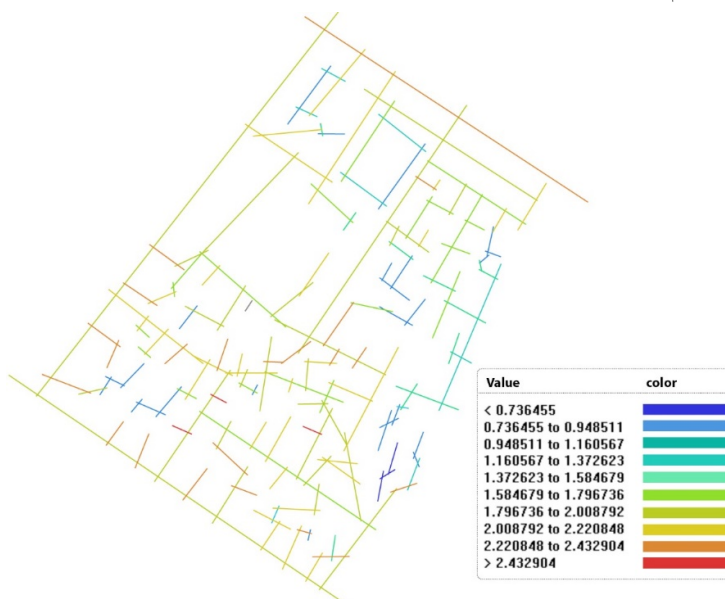
شکل ۷- نمودار نقشه محوری مربوط به متغیر انتخاب (منبع: نگارندگان، خروجی از نرم‌افزار (Depth Map)

شکل ۸- نمودار نقشه محوری مربوط به متغیر عمق (منبع: نگارندگان، خروجی از نرم افزار (Depth Map)

شکل ۷- نمودار نقشه محوری مربوط به متغیر هم پیوندی (منبع: نگارندگان، خروجی از نرم افزار (Depth Map)

شکل ۹- نمودار نقشه محوری مربوط به متغیر آنتروپی (منبع: نگارندگان خروجی از نرم افزار (Depth Map)

در شاخص آنتروپی عدد ۱.۹۵۶ که مقدار متوسطی است، به راستای اصلی بازار اختصاص یافته است. عمق فضایی در قسمت‌هایی که شامل بن‌بست‌ها می‌گردد، عمق بیشتری را شامل شده است. از نقشه‌ها می‌توان استنباط نمود که نفوذپذیری در بافت با عمق فضایی رابطه معکوسی دارد. از نوع کاربری‌ها و تحلیل‌های به‌دست آمده می‌توان استنباط

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

کرد که کاربری‌ها در بافت شهری با عمق و هم‌پیوندی رابطه متناسبی دارد، به این معنی که در محلات و قسمت‌هایی که کاربری مسکونی وجود دارد، عمق بیشتر و هم‌پیوندی کمتری دارد، از طرفی قسمت‌های تجاری هم‌پیوندی بیشتر و عمق کمتری دارد. همان‌طور که از نقشه‌های محوری مشخص است، بیشترین طول خطوط را در خیابان‌های دسترسی اصلی مرزی یعنی خیابان طالقانی و خیابان لطفعلی‌خان زند داریم و بعد از آن‌ها، محور شمالی جنوبی بازار و کیل از بیشترین طول خط محوری برخوردار است. در ادامه مقادیر مربوط به مینیمم، ماکزیمم، میانگین و انحراف از معیار در هر کدام از متغیرهای پژوهش خروجی از نرم‌افزار دیت‌مپ در جداول جداگانه آمده است. همان‌طور که مشخص است نقشه محوری محدوده تهیه‌شده از حدود ۱۵۲ خط تشکیل شده است.

۴- مقادیر مربوط به جدول ۵ مقادیر مربوط به -جدول ۶ مقادیر مربوط به متغیر انتخاب متغیر اتصال متغیر هم پیوندی

Value	Attribute	Value	Attribute	Value	Attribute
Average	1.21922	Average	2.35294	Average	26.0658
Minimum	0.210897	Minimum	0	Minimum	0
Maximum	2.5436	Maximum	10	Maximum	389
Std Dev	0.533314	Std Dev	1.62284	Std Dev	61.1609
Count	151	Count	153	Count	152

۷- مقادیر مربوط به متغیر عمق جدول ۸- مقادیر مربوط به متغیر آنتروپی جدول

Value	Attribute	Value	Attribute
Average	1.71902	Average	2.33202
Minimum	0.524399	Minimum	1
Maximum	2.64496	Maximum	2.76667
Std Dev	0.533098	Std Dev	0.30264
Count	152	Count	152

همان‌طور که از نقشه‌ها و جداول و تحلیل‌ها مشخص شد، در محدوده مورد بررسی، راستای اصلی شمالی جنوبی بازار مکان مناسبی جهت کاربری تجاری و همچنین جهت مشارکت و حضور شهروندان به حساب می‌آید. از طریق اعداد کمی خروجی

نرم افزار هم به وضوح مقدار کمینه و بیشینه و متوسط هر کدام از شاخص ها مشخص شد، اما چون اعداد به دست آمده برای شاخص های هر کدام در یک مقیاس قرار دارند، به طور کامل قابل قیاس با یکدیگر نیستند. در همین راستا و جهت روشن شدن میزان تأثیرگذاری هر کدام بر روی احساس امنیت مخاطبان و اختصاص درصد برای هر کدام، از روش پیمایشی استفاده شده است. با تهیه پرسشنامه از مخاطبان زن بازار، برای رسیدن به پاسخ پرسش های مد نظر تلاش شده است.

تحلیل های مبتنی بر پرسشنامه

در این پژوهش ۱۲۵ نفر از کاربران بازار و کیل شیراز مورد پرسش قرار گرفتند که ۱۰۰ درصد شرکت کنندگان را زنان تشکیل دادند. تعداد ۲۱ نفر از آن ها را زنان ۱۵ تا ۲۵ سال، تعداد ۳۰ نفر را زنان ۲۶ تا ۳۵ سال، تعداد ۳۶ نفر را زنان ۳۶ تا ۴۵ سال، تعداد ۲۴ نفر را زنان ۴۶ تا ۵۵ سال و تعداد ۱۴ نفر را زنان ۵۶ تا ۶۵ سال تشکیل داده اند. همچنین میانگین سنی کاربران بازار ۳۷ سال بوده است. از لحاظ تحصیلات بیشترین فراوانی (۳۶ درصد) در گروه لیسانس و کمترین فراوانی (۸ درصد) در گروه ابتدایی و راهنمایی بوده است. همچنین مشارکت افراد متأهل از زنان مجرد در محیط بازار ۲۸ درصد بیشتر بوده است. بیشترین فراوانی در مشاغل به زنان خانه دار با ۳۸ درصد و کمترین فراوانی در این دسته به شغل آزاد با ۱۳ درصد تعلق داشته است.

جدول ۴- مشخصات پرسش شوندگان (منبع: نگارندگان، خروجی پرسشنامه ها)

ردیف	ویژگی	شرح				
۱.	سن	۲۵-۱۵	۳۵-۲۶	۴۵-۳۶	۵۵-۴۶	۶۵-۵۶
	درصد فراوانی	٪۱۷	٪۲۴	٪۲۹	٪۱۹	٪۱۱
۲.	جنسیت	مرد		زن		
	درصد فراوانی	٪۰		٪۱۰۰		
۳.	تحصیلات	بی سواد	ابتدایی و راهنمایی	دیپلم	لیسانس	لیسانس به بالا
	درصد فراوانی	٪۱۶	٪۸	٪۲۹	٪۳۶	٪۱۱
۴.	شغل	آزاد	کارمند	خانه دار	دانشجو - دانش آموز	بیکار

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

	درصد فراوانی	%۱۳	%۱۹	%۳۸	%۱۶	%۱۴
.۵	وضعیت تأهل	متاهل	مجرد			
	درصد فراوانی	%۶۴	%۳۶			
.۶	مشکلات جسمی	دارد	ندارد			
	درصد فراوانی	%۷	%۹۳			

همان‌طور که در جدول زیر آمده است، آمار مربوط به ۱۲۵ نفر از کاربران بازار می‌باشد که حداقل، حداکثر، میانگین و انحراف استاندارد مقادیرهای مربوط به هر متغیر نمایش داده شده است. متغیر احساس امنیت در کاربران با safty، اتصال با connectivity، هم‌پیوندی با Integration، عمق با depth، آنتروپی با Entropy و انتخاب با Choice مشخص شده است.

جدول ۱۰- مقادیر مربوط به آمار توصیفی متغیرها (منبع: نگارندگان، خروجی نرم‌افزار Spss 26)

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
safty	125	20.00	80.00	42.5600	19.17256
connectivity	125	20.00	80.00	48.1600	16.08365
integration	125	20.00	80.00	60.4800	17.12647
depth	125	20.00	80.00	46.0800	17.82061
entropy	125	20.00	40.00	27.3600	9.68404
choice	125	20.00	80.00	50.7200	15.56340
Valid N (listwise)	125				

در ادامه مقدار ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و وابسته بررسی شده است که با توجه به فرمول ضریب همبستگی پیرسون محاسبه می‌گردد. اگر مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر معنی‌دار باشد، با علامت * مشخص می‌گردد. علامت ** نشان‌دهنده معنی‌دار بودن آماری (رد کردن فرض صفر یا بی‌معنی بودن ضریب همبستگی) در سطح خطای ۰.۰۱ یا سطح آزمون ۰.۰۹۹ می‌باشد.

همان‌طور که در جدول مشخص است، رابطه بین احساس امنیت با اتصال، آنتروپی و انتخاب معنی‌دار می‌باشد. خود متغیرهای مستقل نیز در مواردی با یکدیگر رابطه خطی معنی‌داری دارند.

جدول ۱۱- بررسی ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و وابسته (منبع: نگارندگان، خروجی نرم افزار Spss 26)

Correlations

		safty	connectivity	integration	depth	entropy	choice
safty	Pearson Correlation	1	-.267**	.065	-.093	-.207*	.469**
	Sig. (2-tailed)		.003	.471	.302	.021	.000
	N	125	125	125	125	125	125
connectivity	Pearson Correlation	-.267**	1	.712**	.287**	-.182*	-.339**
	Sig. (2-tailed)	.003		.000	.001	.043	.000
	N	125	125	125	125	125	125
integration	Pearson Correlation	.065	.712**	1	.445**	-.119	-.019
	Sig. (2-tailed)	.471	.000		.000	.187	.829
	N	125	125	125	125	125	125
depth	Pearson Correlation	-.093	.287**	.445**	1	.169	.461**
	Sig. (2-tailed)	.302	.001	.000		.060	.000
	N	125	125	125	125	125	125
entropy	Pearson Correlation	-.207*	-.182*	-.119	.169	1	.457**
	Sig. (2-tailed)	.021	.043	.187	.060		.000
	N	125	125	125	125	125	125
choice	Pearson Correlation	.469**	-.339**	-.019	.461**	.457**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.829	.000	.000	
	N	125	125	125	125	125	125

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).
* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

در ادامه ضریب همبستگی (R)، ضریب تعیین (R Square) و ضریب تعیین اصلاح شده (Adjusted R Square) محاسبه شده است که از نتایج حاصل شده به نظر می‌رسد که مدل رگرسیونی مناسب است. هرچه این مقادیر به عدد ۱ نزدیک تر باشد، مدل نشان‌دهنده رابطه بیشتری بین متغیر وابسته و مستقل است. به عبارت دیگر مدل رگرسیونی توانسته است درصد بیشتری از تغییرات متغیر وابسته را پوشش دهد. در انتها هم ستون Durbin-Watson آمار مربوط را با مقدار ۱.۸۵۲ نمایش می‌دهد. اگر این عدد نزدیک به ۲ باشد، نمایانگر مستقل بودن باقی مانده‌ها خواهد بود.

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

جدول ۱۲- نمایشی از ضریب همبستگی، ضریب تعیین و ضریب تعیین اصلاح‌شده (منبع:

نگارندگان، خروجی نرم‌افزار Spss 26)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.808 ^a	.653	.638	11.53121	1.852

a. Predictors: (Constant), choice, integration, entropy, depth, connectivity
b. Dependent Variable: safty

تحلیل مربوط به واریانس برای مدل رگرسیونی در جدول Anova آمده که با توجه به بزرگ بودن عدد مربوط به F و مقدار Sig که کمتر از ۰.۰۵ است، نتیجه می‌شود که مدل رگرسیونی مناسب است. به این دلیل که بیشترین تغییرات متغیر وابسته در مدل رگرسیون دیده شده و سهم مدل رگرسیون در تغییرات کل که در سطر آخر Total و ستون Sum of Squares آمده است، به نسبت سهم خطا یا باقیمانده‌ها بسیار بیشتر است. جدول ۱۳- تحلیل واریانس برای مدل رگرسیونی (منبع: نگارندگان، خروجی نرم‌افزار Spss 26)

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	29757.522	5	5951.504	44.759	.000 ^b
	Residual	15823.278	119	132.969		
	Total	45580.800	124			

a. Dependent Variable: safty
b. Predictors: (Constant), choice, integration, entropy, depth, connectivity

در جدول بعدی برآورد ضرایب و خصوصیات مربوط به آزمون آن‌ها دیده می‌شود. مقادیر ثابت Constant در مدل با عدد ۲۵.۵۴۷ آمده است. عدد مربوط به Sig در تمام متغیرها به جز اتصال از عدد ۰.۰۵ کمتر شده است که در نتیجه میزان صفر بودن آن‌ها رد می‌شود. هر ضریبی که عدد Beta بیشتری داشته باشد، در مدل رگرسیونی از اهمیت بیشتری برخوردار است؛ در نتیجه متغیر انتخاب در درجه اول و متغیر هم‌پیوندی در درجه دوم از اهمیت بیشتری برخوردارند.

از Tolerance دو ستون آخر جدول مربوط به بررسی هم‌خطی می‌باشد. اگر مقدار

از ۱۰ بزرگ تر باشد، نشان دهنده عدم وجود هم خطی بین متغیرها است. VIF ۰.۱۷ یا جدول ۱۴- برآورد ضرایب و خصوصیات مربوط به آزمون‌ها (منبع: نگارندگان، خروجی نرم افزار

(Spss 26)

Model	Unstandardized Coefficients			Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta	Tolerance			VIF	
1	(Constant)	24.547	6.198		3.960	.000		
	connectivity	-.205	.108	-.172	-1.901	.060	.358	2.792
	integration	.433	.094	.387	4.594	.000	.411	2.433
	depth	-.588	.079	-.547	-7.456	.000	.542	1.844
	entropy	-1.016	.122	-.513	-8.349	.000	.772	1.295
	choice	1.115	.099	.905	11.268	.000	.452	2.212

a. Dependent Variable: safty

در ادامه در جدول بررسی هم خطی سهم هر یک از متغیرها در هر بعد برای بیان پراکندگی متغیر وابسته مشخص شده است. در نتیجه، متغیر اتصال بیشترین سهم را در بیان تغییرات متغیر وابسته داشته است که حدود ۷۸ درصد می باشد. بعد از آن به ترتیب متغیر هم پیوندی با عدد ۷۳ درصد، انتخاب با ۶۶ درصد، آنتروپی با ۵۶ درصد و عمق با ۴۵ درصد بر روی متغیر حس امنیت تأثیرگذار بوده اند. در اینجا سهم هر متغیر در تغییرات متغیر وابسته به صورت مجزا و در هر بعد در نظر گرفته شده است. همان طور که در جدول مشخص است، جمع هر ستون (سهم متغیر) در بیان تغییرات کل در همه ابعاد برابر با ۱ است.

جدول ۱۵- بررسی هم خطی متغیرها (منبع: نگارندگان، خروجی نرم افزار Spss 26)

Model	Dimension	Eigenvalue	Condition Index	Variance Proportions					
				(Constant)	connectivity	integration	depth	entropy	choice
1	1	5.645	1.000	.00	.00	.00	.00	.00	.00
	2	.180	5.600	.00	.07	.03	.00	.14	.05
	3	.091	7.870	.02	.03	.00	.45	.21	.03
	4	.046	11.024	.11	.02	.02	.27	.56	.23
	5	.022	15.934	.40	.10	.73	.13	.08	.03
	6	.015	19.279	.47	.78	.22	.16	.01	.66

a. Dependent Variable: safty

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

در انتها جدولی جهت بررسی توزیع باقی مانده‌ها آمده است که با توجه به شرایط رگرسیونی مطلوب است که باقی مانده‌ها توزیع نرمال با میانگین صفر و واریانس ۱ داشته باشند.

۵- نتیجه گیری

بررسی هر کدام از شاخص‌های کالبدی فضا شامل اتصال، هم‌پیوندی، عمق، آنتروپی و انتخاب در محدوده بازار و کیل شیراز از بافت تاریخی شهر، در راستای سنجش میزان تأثیر بر احساس امنیت زنان و حضور و مشارکت در جامعه در روند این پژوهش انجام شد. نتایج بررسی شده توسط نرم‌افزار دیت‌مپ حاکی از آن است که محور شمالی جنوبی بازار مکان مناسبی جهت حضور کاربران می‌باشد و در تناسب با کاربری بازار از میزان مطلوبی از شاخص‌ها برخوردار است.

همچنین طبق تحلیل پرسشنامه‌های بررسی شده، متغیر اتصال بیشترین سهم را در بیان تغییرات متغیر وابسته داشته است که حدود ۷۸ درصد می‌باشد. بعد از آن به ترتیب، متغیر هم‌پیوندی با عدد ۷۳ درصد، انتخاب با ۶۶ درصد، آنتروپی با ۵۶ درصد و عمق با ۴۵ درصد بر روی متغیر حس امنیت تأثیرگذار بوده‌اند.

بدین صورت، طبق تحلیل‌های انجام شده، نتیجه‌گیری می‌شود که شاخص‌های کالبدی فضا بر روی میزان حس امنیت زنان و در نتیجه میزان مشارکت اجتماعی در این قشر تأثیرگذار بوده است؛ در نتیجه استنباط می‌گردد که تلاش برای ایجاد فضاهای شهری نفوذپذیر، خوانا و متصل با بدنه شهری، احیای فعالیت‌های اجتماعی هم‌راستا با کاربری‌ها، با بررسی و پژوهش و استفاده از نتایج آن‌ها می‌تواند در برنامه‌ریزی شهری قرار گیرد. این سیاست می‌تواند از مترو که شدن فضاها و بافت‌های تاریخی و ارزشمند جلوگیری کند. با توجه به نتایج حاصل، لزوم برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای ارتقاء شاخص‌های مؤثر بر مشارکت اجتماعی زنان در محدوده بازار و کیل احساس می‌گردد. در ادامه جهت پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌گردد در فضاهای تاریخی و بافته‌ای فرسوده ارزشمند شهری در سایر نقاط ایران، پژوهش‌های مشابه با شاخص‌های مختلف، از جمله شاخص‌های نامرتب با کالبد فضا و مرتبط با سایر عوامل تأثیرگذار بر شرکت‌پذیری مخاطبان انجام پذیرد.

پاسخ به سؤالات پژوهش: سؤال اول (کدام مناطق در محدوده انتخابی بازار شاهد حضور بیشتر زنان است؟) همان‌طور که در خروجی‌های نرم‌افزار Depth Map مشاهده شد، راستای شمالی جنوبی بازار مکان مناسبی جهت اجتماع‌پذیری و نیز کاربری تجاری می‌باشد.

سؤال دوم (کدام‌یک از شاخص‌های نحو فضا در حضور زنان در بازار تأثیرگذارتر است و درصد تأثیرگذاری مربوط به هر کدام از شاخص‌ها کدام است؟) همان‌گونه که در قسمت یافته‌ها در تحلیل پاسخ پرسشنامه‌ها آورده شد، متغیر اتصال با عدد ۷۸ درصد بیشترین اثر را داشته و بعداز آن به ترتیب متغیر هم‌پیوندی با عدد ۷۳ درصد، انتخاب با ۶۶ درصد، آنتروپی با ۵۶ درصد و عمق با ۴۵ درصد بر روی متغیر حس امنیت تأثیرگذار بوده‌اند.

منابع

- احمدی، پرندهالسادات؛ چرخچیان، مریم (۱۳۹۳). بررسی حس امنیت اجتماعی کودکان در فضاهای شهری، همایش ملی نظریه‌های نوین در معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی قزوین: ۸-۱.
- ادیبی سعیدی نژاد، فاطمه؛ عظیمی، آزاده (۱۳۹۰). تبیین امنیت در محیط شهری بر مبنای پارامترهای کالبدی و طراحی (مورد شهر بابلسر)، فصلنامه آمایش محیط، شماره ۱۵: ۸۱-۱۰۶.
- اردلان، نادر؛ بختیار، لاله (۱۳۷۹). حس وحدت: سنت عرفانی در معماری ایرانی، ترجمه حمید شاهرخ، اصفهان: نشر خاک.
- افتاده، جواد (۱۳۹۵). تحلیل شبکه‌های اجتماعی (همراه با آموزش نرم‌افزارهای تحلیل شبکه نودایکس‌ال و گفی)، تهران: انتشارات ثانیه.
- افسر، کرامت اله (۱۳۵۳). تاریخ بافت قدیمی شیراز، تهران: انتشارات انجمن آثار ملی.
- انصاری، پارسا؛ گلابی، سعیده (۱۳۹۸). بررسی فضای سبز عمومی مجتمع‌های مسکوی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی؛ نمونه موردی: محله نایسر سندج، فصلنامه علمی تخصصی معماری سبز، سال پنجم، شماره ۲: ۵۹-۶۸.
- ایزدی، محمد سعید؛ حقی، محمدرضا (۱۳۹۴). ارتقای احساس امنیت در فضاهای عمومی با بهره‌گیری از طراحی شهری (نمونه مطالعه: میدان امام شهر همدان). نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی، دوره بیستم، شماره ۲: ۵-۱۲.
- بمانیان، محمدرضا و هادی محمودی نژاد (۱۳۸۸). امنیت و طراحی شهری، تهران: هله.
- بنیاد مسکن، (۱۳۹۲). خبرنامه (نشریه اطلاع‌رسانی بنیاد مسکن فارس): فاز نخست طرح توسعه حرم مطهر شاهچراغ (ع)، آدرس تارنما: <http://fars.bonyadmaskan.ir>
- بهرامی، فریبا، مستوفی‌الممالکی، رضا؛ سرائی، محمدحسین (۱۳۹۶). تبیین شاخص‌های کالبدی در راستای ارتقای امنیت شهروندان با رویکرد C.P.T.E.D مطالعه موردی بافت فرسوده محله زینیه اصفهان، مجله جغرافیا و توسعه فضای شهری، سال چهارم، شماره ۱: ۱-۲۱.
- پایلی یزدی، محمدحسین؛ رجبی، حسین (۱۳۸۲). نظریه‌های شهر و پیرامون، تهران: انتشارات سمت.
- توکلی نیا، جمیله؛ رسولی، کمال؛ نظری، زهره؛ روشنیان، سوران (۱۳۹۸). ارزیابی نقش منظر شهر در راستای تأمین امنیت شهروندان در سطح خرد شهری (مورد مطالعه: محله سرتپوله،

- سنندج)، نشریه جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۳۹۸، دوره اول، شماره ۴: ۳۱۶-۳۲۹.
- جمشیدی، محمود (۱۳۸۲). ملاحظاتی در مورد نظریه تحلیل چیدمان فضا، جستارهای شهرسازی، شماره ۶: ۲۰-۲۵.
- جهاد دانشگاهی (۱۳۸۸). بازار ایرانی: تجربه‌ای در مستندسازی بازارهای ایران، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- حسونند، احسان؛ حسونند، اسماعیل (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان (مطالعه موردی شهرستان سلسله)، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره چهارم، سال چهارم: ۵۹-۸۰.
- حمیدی، ملیحه؛ سیروس صبری، رضا؛ حبیبی، محسن؛ سلیمی، جواد (۱۳۷۶). استخوان‌بندی شهر تهران، تهران: سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران.
- حیدری، علی‌اکبر؛ قاسمیان اصل، عیسی؛ کیایی، مریم (۱۳۹۶). تحلیل ساختار فضایی خانه‌های سنتی ایران با استفاده از روش نحو فضا، مطالعه موردی: مقایسه‌ی خانه‌های یزد، کاشان و اصفهان، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، سال هفتم، شماره ۲۸: ۳۳-۲۱.
- خسروی، محمد؛ اکتفایی، رقیه؛ خسروی، مهدی (۱۳۹۵). بررسی شاخص‌های کالبدی مؤثر بر امنیت در بافته‌ای تاریخی (نمونه موردی: بافت تاریخی سنگ سیاه شیراز)، چهارمین کنگره بین‌المللی عمران، معماری و توسعه شهری.
- دادرس، بیژن (۱۳۹۰). مدیریت شهری (جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری)، تهران: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور.
- رضوان، علی؛ فتیحی، منصور (۱۳۹۱). بررسی عوامل مرتبط با احساس ناامنی در محلات شهری؛ در ناحیه ۳ منطقه ۱۷ شهرداری تهران، فصلنامه رفاه اجتماعی، دوره دوازدهم، شماره ۴۵: ۴۵۱-۴۷۹.
- زنجان‌زاده اعزازی، هما (۱۳۸۱). زنان و امنیت شهری، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد، شماره ۳۴.
- زنگی‌آبادی، علی؛ زنگنه، مهدی (۱۳۹۰). سنجش احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی (مطالعه موردی: شهر خواف)، فصلنامه دانش انتظامی، دوره سیزدهم، شماره ۱: ۴۱-۶۵.
- سجادی، ژیلا؛ بشرا، ناصری؛ هاشمی‌زاده، علی؛ غلامی نورآباد، هادی (۱۳۹۸)، بررسی

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

- نقش منظر شهر در برقراری امنیت شهروندان در سطح محلات شهری (مورد مطالعه: محله عباس آباد، سنندج)، نشریه جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۳۹۸، دوره اول، شماره ۴: ۵۲۶-۵۴۰.
- صفائی پور، مسعود؛ پیری، فاطمه؛ امان پور، سعید؛ شجاعیان، علی (۱۳۹۴). بررسی احساس امنیت زنان در پارک‌های شهری با تأکید بر شاخص‌های محیطی (کالبدی) و اجتماعی (نمونه موردی: شهر ایلام)، نشریه مطالعات پلیس زن، شماره ۲۳: ۵-۲۹.
- عبدالله زاده، علیرضا؛ سرورزاده، سید کوروش؛ محمدی، زهرا (۱۳۹۷). مطالعه کارکرد امنیت در بافته‌ای تاریخی با رویکرد شهر دوستدار کودک (نمونه موردی: محله بالاگفت بالا شیراز)، فصلنامه مطالعات ساختار و کارکرد شهری، دوره پنجم، شماره ۱۷: ۷-۲۵.
- عبدلی، اصغر؛ محمدی، جمال؛ ابراهیمی، رضا (۱۳۹۳). تحلیلی بر میزان احساس امنیت اجتماعی گردشگران شهری (مطالعه موردی: گردشگران داخلی شهر اصفهان)، نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی، سال هجدهم، شماره ۵۰: ۲۳۵-۲۵۷.
- عنابستانی، علی اکبر؛ جوانشیری، مهدی (۱۳۹۶). تحلیل اثرگذاری سبک معماری مدرن بر احساس امنیت کالبدی روستاییان در سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: شهرستان بینالود)، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال نهم، شماره ۳۳: ۱۰۵-۱۲۴.
- فرجی، رضا (۱۳۹۶). ارتقاء امنیت در بافت‌های تاریخی با رویکرد شهر دوستدار کودک (نمونه موردی: محله سر دزک شیراز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد بیضا).
- قاسمی، فاطمه (۱۳۹۲). تأثیر محیط اجتماعی بر امنیت زنان در شهر اهواز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده علوم زمین و GIS، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- قربانی، کاظم، مندگاری، کاظم، نقصان محمدی، محمدرضا (۱۳۹۳). تألیف پیوندهای نوین در بافت‌های شهری با ارزش مطالعه موردی خیابان دهم فروردین یزد، فصلنامه علمی-پژوهشی هفت شهر، دوره چهارم، شماره ۴۵ و ۴۶: ۲۸-۵۱.
- کاظمی، سید مهدی؛ موسی رفیعیان، مجتبی؛ قسمی شاه گلدی علی (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر بهبود امنیت محلات شهری؛ مورد مطالعه، محله جنت‌آباد شمالی شهر تهران، فصلنامه فضای جغرافیایی، سال چهاردهم، شماره ۴۵: ۱۲۹-۱۴۷.
- کلانتری، سعیده؛ اخلاصی، احمد؛ اندجی گرمارودی، علی؛ خلیل بیگی خامنه، آرمان (۱۳۹۷). تحلیل ارتباط میان ساختار فضایی و رفتار حرکتی کاربران به روش چیدمان فضا (مطالعه

موردی: پردیس مرکزی دانشگاه تهران، نشریه آمایش محیط، دوره یازدهم، شماره ۲۱۵:۴۳-۲۳۴.

- لطفی، صدیقه؛ بردی آنا مرادنژاد، رحیم؛ واحدی، حیدر (۱۳۹۴). ارزیابی مؤلفه‌های کالبدی فضاهاى عمومی و تأثیر آن در احساس امنیت اجتماعی شهروندان بابلسر، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال چهارم، شماره ۹: ۱۳۱-۱۵۲.

- لطفی، صدیقه؛ رحیم بردی، آنامرادنژاد و محمد ساسان پور (۱۳۹۳). بررسی احساس امنیت در فضاهاى عمومی (مطالعه موردی کلان‌شهر شیراز). مجله پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال پنجم، شماره ۱۹: ۳۹-۵۶.

- محمودی کامل‌آباد، مهدی؛ پناهی، سیامک؛ یوسف پور، جعفر (۱۴۰۱). تبیین نقش ساختمان‌های عمومی بر امنیت روانی شهروندان تهرانی، فصلنامه علمی امنیت ملی، سال دوازدهم، شماره ۴۳: ۳۴۳-۳۷۲.

- مستوفی‌الممالکی، رضا؛ بهرامی، فریبا (۱۳۹۳). بررسی راهکارهای پیشگیری محیطی از جرم با استفاده از رویکرد CPTED. دانش انتظامی خراسان رضوی، دوره ششم، شماره ۲۴: ۹۱-۱۳۴.

- معاریان، غلامحسین (۱۳۸۱). نحو فضای معماری، مجله صفا، شماره ۳۵: ۷۴-۸۴.
- موقر پاک، علی؛ فرجی، قاسم؛ صدیق قربانی، محمد (۱۳۹۴). نقش برنامه‌ریزی و طراحی شهری بر احساس امنیت در مجتمع‌های مسکونی شهر همدان، نشریه مطالعات فرهنگی پلیس، شماره ۸: ۵۳-۷۶.

- میرحسینی، زینب السادات؛ جهان بخش، حیدر (۱۳۹۵). بررسی تأثیر مؤلفه‌های کالبدی بافت تاریخی بر امنیت محیطی گردشگران (مطالعه موردی: محله چرخاب شهر اردکان)، نشریه هویت شهر، دوره دهم، شماره ۲۸: ۸۹-۱۰۴.

- نوروزی، فیض‌الله؛ فولادی سپهر، سارا (۱۳۸۸). بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۲۹ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن، نشریه راهبرد، دوره هجدهم، شماره ۵۳ (ویژه بررسی‌های فرهنگی و اجتماعی): ۱۵۹-۱۲۹.

- همدانی گلشن، حامد (۱۳۹۴). بازاندیشی نظریه نحو فضا، رهیافتی در معماری و طراحی شهری، مطالعه موردی: خانه بروجردی‌ها، کاشان، نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی، دوره بیستم، شماره ۲: ۸۵-۹۲.

تأثیرگذاری کالبد فضا در ایجاد حس امنیت زنان برای حضور در بازار.....

- یاپینگ غراوی، بای محمد (۱۳۹۰). تحلیل نقش فضای سبز شهری در توسعه پایدار شهر (سلامت) (منطقه مورد مطالعه: منطقه ۶ تهران)، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم انسانی: دانشگاه تربیت مدرس.

- یزدان فر، عباس؛ موسوی، مهناز؛ زرگر دقیق، هانیه (۱۳۸۷). تحلیل ساختار فضایی شهر تبریز در محدوده بارو با استفاده از تکنیک اسپیس سیتکس، ماهنامه بین المللی راه و ساختمان، شماره ۶۷: ۵۸ - ۶۹.

-Bendikt, M. (1979). To take hold of space: Isovist and Isovist fields, Environment and Planning B, Vol. 6.

-Carmona, M. (2010). Public places, urban spaces: the dimensions of urban design. Routledge.

-Groat, Linda N. & Wang, D. (2002). "Architectural research methods", New York, J. Wiley.

-Hille, Pain., Rachel, b. (1999). Revisiting fear and place: women's fear of attack and the built Environment, A Department of Geography, University of -Helsinki, Helsinki, UK, Finland b Division of Geography and Environmental Management, University of Northumbria at Newcastle, pp282-296.

-Hillier, B., Penn, A., Hanson, J., Grajewski, T., & Xu, J. (1993). "Natural movement: Or, configuration and attraction in urban pedestrian movement", Environment and Planning B: Planning and Design, 20 (1), 29 - 66.

-Khalid, N., Nasrudin, s., Na'asah, A., Abdullah, Y., Abdullah, I. (2022). Democratic Street: An application of Space Syntax in testing the spatial justice among women pedestrian, 8th AMER International Conference on Quality of Life Mahkota Hotel Melaka, Malacca, Malaysia, 18-19 Mar 2020, E-BPJ, 5(13), Mar 2020 (pp.405-415).

-Khalid, N. S., Raja Othman, R., Norashekin, R., Azyyati Marzukhi, M. (2022). Public spaces and gender: testing the relationship of spatial configuration of street networks, planning malaysia: Journal of the Malaysian Institute of Planners VOLUME 18 ISSUE 4 (2020), Page 92 - 113.

-Kruger, M. (1989). On node and axial grid maps: distance measures and related topics, Presented at: European Conference on the Representation and Management of Urban Change, Cambridge, UK.

-Kruger, M., Pera Vieira, A. (2012). Scaling relative asymmetry in space syntax analysis, The journal of space syntax, volume 3, issue 2, 194-203.

- Peponis, J., Zimring, C., Choi, Y. K. (1990). Finding the Building in Wayfinding, Volume 22, Issue 5, 555-590, <https://doi.org/10.1177/0013916590225001>.
- Sadeghi, A. R., Jangjoo, S. (2022). Women's preferences and urban space: Relationship between built environment and women's presence in urban public spaces in Iran, The International Journal of Urban Policy and Planning, Volume 126, July 2022, 103694, <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103694>.
- Scarborough, B. K., Like-Haislip, T. Z., Novak, K. J., Lucas, W. L., & Alarid, L. F. (2010). Assessing the relationship between individual characteristics, neighborhood context, and fear of crime. Journal of Criminal Justice, 38(4), 819-826.
- Vaughan, L (2007). "The spatial syntax of urban segregation", Progress in Planning, No 67, pp 205-294.
- Wasserman, S., Faust, K. (1994). Social Network Analysis Methods and Applications, Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511815478>.
- Young, k., Chung, J., Kong, E., Shin, H. & Heo, J. (2015). "A study on the design methodologies for activating", (Hiller & Vaughan, 2007).

